

Nr 504.

Av herr Hagberg i Malmö m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 83, med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till förordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling m. m.

I proposition nr 83 till årets riksdag begär Kungl. Maj:t riksdagens yttrande dels över ett förslag till förordning rörande arbetsförmedling, dels beträffande ett förslag till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Enligt förslagen skulle varje arbetsförmedlingsverksamhet förbjudas, vilken kunde anses bedriven i förvärvssyfte, och annan förmedling underkastas ganska rigorösa och godtyckliga bestämmelser, även om den icke vore förenad med kostnad för den arbetssökande. Såsom godtycklig måste nämligen betecknas bestämmelsen i § 2 av förslaget, att tillstånd till arbetsförmedling ej må beviljas, »därest verksamheten icke *befinnes önskvärd*¹ eller *ej kan förväntas*¹ komma att bedrivas på lämpligt sätt». Enligt förslagens § 6 blir det i realiteten socialstyrelsen, som på grundval av dessa tänjbara stadganden skall fälla utslag i de ofta delikata och svårbedömbara fall, som här kunna uppkomma. Denna myndighet är dock samtidigt målsman för den offentliga arbetsförmedlingen, d. v. s. för den institution, som genom den föreslagna förordningen så långt möjligt skall tillförsäkras ensamrätt till verksamhet på arbetsförmedlingsområdet. Ett stadgande av denna innebörd synes oförenligt med svenskt rättsmedvetande.

Den föreslagna förordningens karaktär av förbudslagstiftning är uppenbar. Nu har emellertid den uppfattningen blivit alltmer allmän, att på ett område som detta förbudslagstiftning endast i nödfall bör tillgripas, såvida den icke utgör ett kodifierande av ett genom naturlig utveckling uppkommet faktiskt förhållande. Tydligt i medvetande härom har socialstyrelsen (sid. 16 av prop. nr 83) anfört, att år 1932 37,147 platser tillsatts av privata kommissionärer mot samtidigt 265,086 av den offentliga arbetsförmedlingen. Av de genom privat förmedling tillsatta platserna föllo omkring 84 %, d. v. s. omkring 31,200, på gruppen husligt arbete och restaurangfacket, under det att den offentliga arbetsförmedlingen under samma tid förmedlat omkring 83,500 platser inom nämnda arbetsområden.

Med dessa siffror för ögonen lär det ej vara möjligt att påstå, att den föreslagna förordningen utgör en kodifiering av ett utvecklingsresultat. På varje opartisk bedömare gör den tvärtom det intrycket, att det är fråga om att genom en förbudsåtgärd förkväva en verksamhet, som ej på annat sätt går att komma åt.

Det för den offentliga arbetsförmedlingen tämligen gynnsamma intryck, som de anförda siffrorna i alla fall kunna utlösa, försvagas emellertid ganska väsentligt, om man tager kändedom om den offentliga arbetsförmedlingens principer

¹ Kursiverat av undertecknade.

för de mera summariska statistiska uppgifterna. Om ett hushåll behöver tvätt- eller rengöringshjälp för en dag, ett hotell eller en restaurang disk- eller städhjälp för ett enstaka tillfälle, ett konditori eller en blomsteraffär extra hjälp och om denna hjälp skaffas genom den offentliga arbetsförmedlingen, så lär detta införas i statistiken såsom en tillsatt plats på resp. arbetsområden. Dylik arbetsförmedling är av naturliga skäl relativt sällsynt inom den privata kommissionärsverksamheten, men är särskilt i större samhällen ganska vanlig inom den offentliga arbetsförmedlingen. De av socialstyrelsen anförda siffrorna sakna därför varje bevisvärde, så länge arten och långvarigheten av den förmedlade anställningen icke är angiven. Skäl finnas att antaga, att på nämnda arbetsområden den privata förmedlingen spelar en helt annan roll i förhållande till den offentliga än vad socialstyrelsens siffror låta förmoda. Att den privata arbetsförmedlingen, trots förekomsten av vissa missförhållanden och trots kostnader för både arbets sökande och arbetsgivare, här har en sådan omfattning, har givetvis djupare orsaker än vad den förebragta, ganska ensidiga utredningen vill medgiva. Tidpunkten synes därför ännu icke vara inne för en förbudslagstiftning på arbetsförmedlingens område. Med de stora och nu ytterligare starkt ökade ekonomiska resurser, som stå till den offentliga arbetsförmedlingens förfogande, bör denna under några år framåt beredas tillfälle att genom egen kraft förvärva en sådan ställning, att en framtida förordning icke leder någons intressen. Eventuellt existerande missförhållanden kunna under väntetiden i väsentlig grad undanträngas genom enklare och principiellt mindre betänkliga åtgärder än de nu föreslagna.

Vid studiet av de motiveringar, som återgivas i propositionen, bibringas läsaren en förmodligen icke avsedd men dock tydlig förnimmelse av att på detta område enskild verksamhet »i förvärvssyfte» eller i »vinstsyfte» skulle vara något i och för sig otillbörligt eller skadligt, och att varje åtgärd, som lade hinder i vägen därför, sålunda i sig själv skulle vara av godo. Så kan emellertid icke vara händelsen. På ett annat område av långt större vikt för den enskilde, nämligen hälso- och sjukvård, utföres ett storartat och uppoffrande arbete av den stora skaran privatpraktiserande läkare. Deras verksamhet kan med samma fog sägas ske i förvärvssyfte, men ingen lär komma fram med förslag att förbjuda enskilda läkare att utöva privat praktik med den motiveringen, att tjänsteläkare och offentliga sjukvårdsinrättningar snart skola nå en sådan standard, att ingen längre behöver anlita privata läkare. Ej heller lär någon för en sådan åtgärd vilja taga till intäkt, att trots den utomordentligt goda anda, som upprätthålles inom landets läkarkår, enstaka exempel kunna anföras, att en enskild läkare missbrukat sin ställning till ekonomiskt förfång för någon patient. Och dock är den i utredningarna framskymtande inställningen till arbetsförmedlingens sociala problem fullt analog med en dylik inställning till frågan om hälso- och sjukvård. Många gånger kan en i »förvärvssyfte» bedriven social verksamhet vara vida förmånligare för den hjälpsökande än en verksamhet, upprätthållen

av fast anställda tjänstemän, vilkas inkomst är oberoende av det intresse och den intensitet de lägga ned på sin gärning. Det saknas ej anledning att söka en av orsakerna till den offentliga arbetsförmedlingens ringa framgång på många orter just i den omständigheten, att den privata verksamheten måste lägga ned mera omsorg och intresse på sin uppgift för att kunna bestå. Under sådana omständigheter synes det föga välbetänkt att redan nu beröva den offentliga arbetsförmedlingen den eggelse till intensitet i arbetet, vilken ligger i medvetandet om de privata medtävlarnas ansträngningar.

Sett ur en annan synpunkt har den föreslagna förordningen karaktären av en monopollagstiftning. Därmed är en annan, hittills förbisedd fara förbunden. Under nu rådande förhållanden på arbetsmarknaden förefinnes inom många fack en omisskännlig tendens från arbetarnas sida att utestänga ny arbetskraft för att en viss lönenivå skall kunna upprätthållas. Skulle den i teorien opartiska offentliga arbetsförmedlingen komma under inflytande av dylika tankegångar, så föreligger fara för allvarliga slitningar och strider, om denna institution får monopol på all arbetsförmedling.

Förslaget att Sverige skulle biträda den i propositionen återgivna internationella konventionen förefaller med hänsyn till vad ovan anförts icke välbetänkt. Då det gäller sjömän, vilka genom privata och okontrollerbara förmedlingsbyråer i utländska hamnar kunna lockas till anställningar som innebära risker för deras person och egendom, är en internationell konvention på sin plats. Däremot synes det ofattbart, att det praktiska förfaringssättet för anställande av hembiträden eller restaurangpersonal på olika orter inom vårt eget land skall fastläsas genom internationella konventioner.

Under hänvisning till vad ovan anförts få vi därför hemställa,

1:o att riksdagen måtte

dels avstyrka utfärdandet av förordning, som upphäver eller inskränker enskild persons nuvarande rätt att yrkesmässigt bedriva arbetsförmedling;

dels avstyrka att Sverige biträder det i Kungl. Maj:ts proposition nr 83 återgivna förslaget till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer;

2:o att riksdagen måtte hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa och förelägga nästa års riksdag utredning rörande påvisade eventuella missförhållanden inom den privata arbetsförmedlingsverksamheten jämte förslag till dessa missförhållandens undanröjande på annat sätt än genom förbud för arbetsförmedlingsverksamhet i förvärvssyfte.

Stockholm den 19 februari 1935.

Erik Hagberg.

R. Lundqvist.

Cl. Lindskog.

Ivar Anderson.

Edvard Lithander.

G. Arneberg.